

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА І ЕКОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

*Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Кожного дня людство стикається з проблемою забруднення навколишнього середовища, починаючи від вихлопів машин і закінчуючи викидами заводів і фабрик.

Головним джерелом швидкого забруднення навколишнього природного середовища є господарська діяльність людини (промисловість, сільське господарство, транспорт).

У містах найбільшу частку забруднення спричиняє транспорт (70-80%).

Серед промислових підприємств «найбруднішими» є металургійні виробництва – 93,4%. За ними йдуть підприємства енергетики – насамперед ТЕС – 27%, близько 9% забруднень припадає на підприємства хімічної промисловості, 12% – нафтової і 7% газової промисловості. Найсильнішими забруднювачами навколишнього природного середовища є відходи виробництва, побутові відходи.

Щорічно на одного жителя Землі припадає більше 25 т. відходів.

Небезпека сучасної екологічної кризи в тому, що він унеможливає сталий розвиток людства і може привести до втрати його цілісності і здатності підтримувати якість, необхідні для життя.

Сталий розвиток вимагає розширеного відтворення ресурсів для збереження рівності умов життя сучасних і майбутніх поколінь. І хоча більшість українців прекрасно розуміють проблему екологічної безпеки, ми не готові робити які-небудь дії щодо забезпечення чистоти природи.

В цей час на Заході існує більша зацікавленість щодо збереження навколишнього середовища. Телебачення цілодобово, цікаво і яскраво висвітлюють всі аспекти складних відносин людини, науки і природи. Адже охорона природи як в тому, щоб не смітити, так і в застосуванні енергозберігаючих лампочок, економії питної води, багаторазовому використанні упаковок та ін.

Інноваційна економіка найважливішим своїм компонентом вбачає використання безвідходних та маловідходних технологій.

Створення нових методичних підходів до вирішення питань безконфліктного співіснування природи і людської цивілізації є складною проблемою в теоретичному і практичному плані.

Одним з основних напрямків сучасної екологічної політики виступає посилення її економічної компоненти.

Сучасний економічний механізм природокористування і його фінансування має стати найважливішою компонентою економічної системи України. На практиці багато норм у вітчизняному законодавстві просто не діють, механізми примусу погано опрацьовані.

Тому важливим і корисним є закордонний досвід. Серед держав, що досягли найбільших успіхів у створенні сприятливих в екологічному плані умов життя для громадян, гідне місце посіла Японія. Створивши ефективну систему управління якістю природного середовища, країна подолати загрозу екологічної кризи та істотно поліпшила численні екологічні показники. Основним став принцип «забруднювач платить», що означає відповідальність за погіршення середовища стосується безпосередніх винуватців – компаній-забруднювачів, які мають здійснювати більшу частину необхідних витрат. Поєднання принципу «забруднювач платить», прямого державного контролю та державної фінансової підтримки природоохоронної діяльності бізнесу дало відчутні позитивні результати.

При розробці сучасної концепції відносин суспільства і природи в Японії виходять з того, що навколишнє середовище і економіка нерозривно пов'язані. Тому було вирішено такі найважливіші питання:

1. З метою охорони середовища перерозподіляється певна частина ВВП. Японські експерти вважають, що фінансування повинно базуватися на постулатах: витрати на збереження середовища несе все суспільство; вони розподіляються справедливо; не можна допускати великого негативного економічного ефекту від екологічного регулювання.

2. Оновлюється економічний інструментарій екологічної політики. Якщо раніше вона базувалася переважно на нормативах і заходах заохочення з боку держави, то зараз розробляються вбудовані в економічну систему механізми включення витрат на охорону середовища в витрати підприємств (екологічні податки та ін.). При оподаткуванні випуску продукції, виробництво або використання якої може завдавати шкоди навколишньому середовищу, експерти пропонують вводити мита, залежно від обсягу продукту, а не від його вартості.

При цьому рівень оподаткування повинен забезпечити компаніям можливість вибору оптимальних технологій і зміни характеру діяльності, а також враховувати вплив відповідної зміни цін на споживчу активність. Серед що не застосовуються поки в країні економічних інструментів екологічного регулювання можна відзначити систему торгівлі квотами на забруднення.

3. Екобізнес включає виробництво устаткування для зменшення екологічного навантаження, виробництво «екологічно дружніх» товарів, надання послуг із захисту навколишнього середовища. Розвиток ринку екобізнесу відрізняється швидкістю. Екобізнес представляє сьогодні привабливу сферу застосування капіталу. Він підтримується урядами більшості країн і в нього залучені компанії практично всіх галузей виробництва. Так, автомобілебудівні фірми розробляють і виготовляють екологічно чисті автомобілі з електричними і газолінової двигунами; добре зарекомендували себе виробники сміттєспалювачів та іншого природоохоронного обладнання. З'явилися енергетичні компанії, що спеціалізуються на виробленні енергії з нетрадиційних екологічно чистих джерел.